

Proti vesnickým boháčům

Jako úvod do tématu kolektivizace lze využít následující **prezentace**:

<https://dum.rvp.cz/materialy/kolektivizace-jako-likvidace-sedlaku.html>.

Učitel předem nastříhá prameny (1 až 14, A až L, a rozdělí podle počtu skupin). Dále nakopíruje potřebné množství tabulek (na konci metodiky), jednu do skupiny.

1. Úvod:

Co už víme o kolektivizaci? (Učitel píše na tabuli heslovitě to, co studenti uvádějí.)

Má někdo rodinnou zkušenost s kolektivizací?

Jaké stopy po kolektivizaci nacházíme v dnešní krajině, v našem regionu?

Jaké stopy dosud nacházíme v české společnosti?

Následující prameny pocházejí z okrajové oblasti Sudet – podbořanského a jesenického okresu (dnes okresy Louny a Rakovník). Odhadnete dopředu specifika kolektivizace „pohraničí“?

2. Práce s prameny č. 1 až č. 14:

Studenti do skupin (po čtyřech) obdrží následující prameny, společně si je pročítají, zvýrazňují klíčová slova. Otazníky si píšou u těch, kterým nerozumí. Mluví skupiny čtou klíčová slova, učitel je dopisuje na tabuli. Vysvětlují.

3. Práce s prameny A až L:

Opět studenti ve skupinách mají rozděleny příslušné počty záznamů o „vesnických boháčích“. Každá skupina dostane tabulku (vložená na konec metodiky) a do ní vyplňuje žádané údaje. Pak se skupiny vzájemně seznamují se svými odpověďmi.

4. Dopis soudruha Bílý:

Přečte učitel nahlas a studentů se ptá: Co jsme se z dopisu dozvěděli o soudruhu Bílovi?

5. Divadlo:

Třída rozdělena na poloviny, každá se pokusí sehrát scénku, ve které MNV vykazuje rodinu „vesnického boháče“ z obce na druhý konec republiky. Mohou si s sebou vzít šatstvo a nábytek. Vše ostatní je zabaveno ve prospěch JZD. Včetně milovaných koní. Lze rozehrávat různé situace – žádný soused se sedláka nezastane, zastanou se ho, člen JZD se je snaží přesvědčit o své pravdě, sedlák, děti, žena se hájí, nechťejí odcházet atd., studenti by měli být schopni argumentovat.

Členové MNV používají prostředky a přesvědčovací a usvědčovací slova – viz prameny. Je nezbytné, aby po dramatizacích následovala reflexe: jak jste se v rolích cítili? Myslíte, že jste se přiblížili realitě 50. let? Učitel koriguje a doplňuje.

sedlák – vesnický boháč, „kulak“, 3 členové místního národního výboru (může být méně i více), sedláková žena, sedlákův syn, sedláková dcera, sousedé z vesnice (podle počtu studentů...), člen JZD...

6. Závěr:

Diskutovat o tom, co o kolektivizaci znali na začátku hodiny, co na jejím konci.

Každý student sám za sebe uvede jeden hodnotící přívlastek, který by co nejlépe vyjádřil, jak on sám za sebe vnímá kolektivizaci a její dopady na naši společnost.

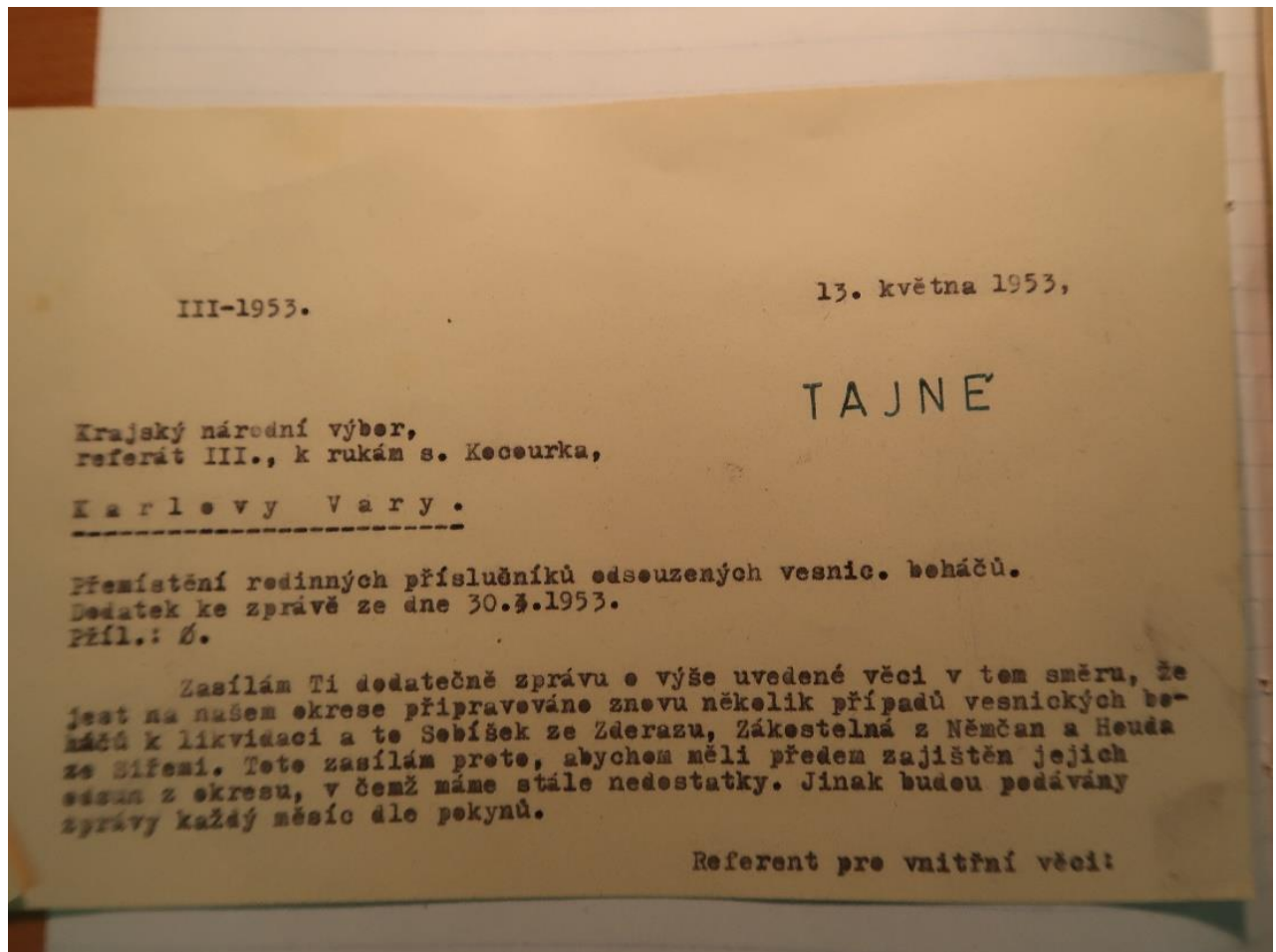
Text č. 1, Krajský národní výbor v Karlových Varech, 8. května 1953

KNV vás žádá, abyste nejpozději do 13. května 1953 zaslali KNV zprávu o průběhu akce a o zkušenostech z přesídlování, v níž je nutno rozebrat zejména tyto skutečnosti:

- a) kolik rodin odsouzených vesnických boháčů bylo z Vašeho okresu celkem dosud přesídleno a kam,
- b) zda všechna půda konfiskovaná vesnickým boháčům nebo jimi opuštěná, je řádně obdělávána, jaké nedostatky se v tomto směru projevují,
- c) jakým způsobem byla zajišťována politická příprava trestního řízení proti vesnickému boháči a přesídlení jeho rodiny,
- d) zda je postupováno podle směrnic tří ministrů a zda vyhovují tomuto účelu,
- e) zda jsou u Vašeho ONV ustaveny koordinační komise, jak se tyto komise scházejí a jak pracují,
- f) jaká je v této akci spolupráce zástupců národních výborů s orgány národní bezpečnosti, prokuratury a strany,
- g) zda se v některém případě odvolali rodinní příslušníci odsouzených vesnických boháčů proti Vašemu rozhodnutí a jak a kým bylo vyřízeno, případně jaké nedostatky se tu projevují,
- h) jak dalece přispěla tato akce k urychlení a upevnění socialisace vesnice,
- i) jaké nedostatky se v akci vyskytují

Obdobné zprávy budou okresní národní výbory předkládat KNV pravidelně za každý měsíc vždy do 7. dne následujícího měsíce.

Text č. 2

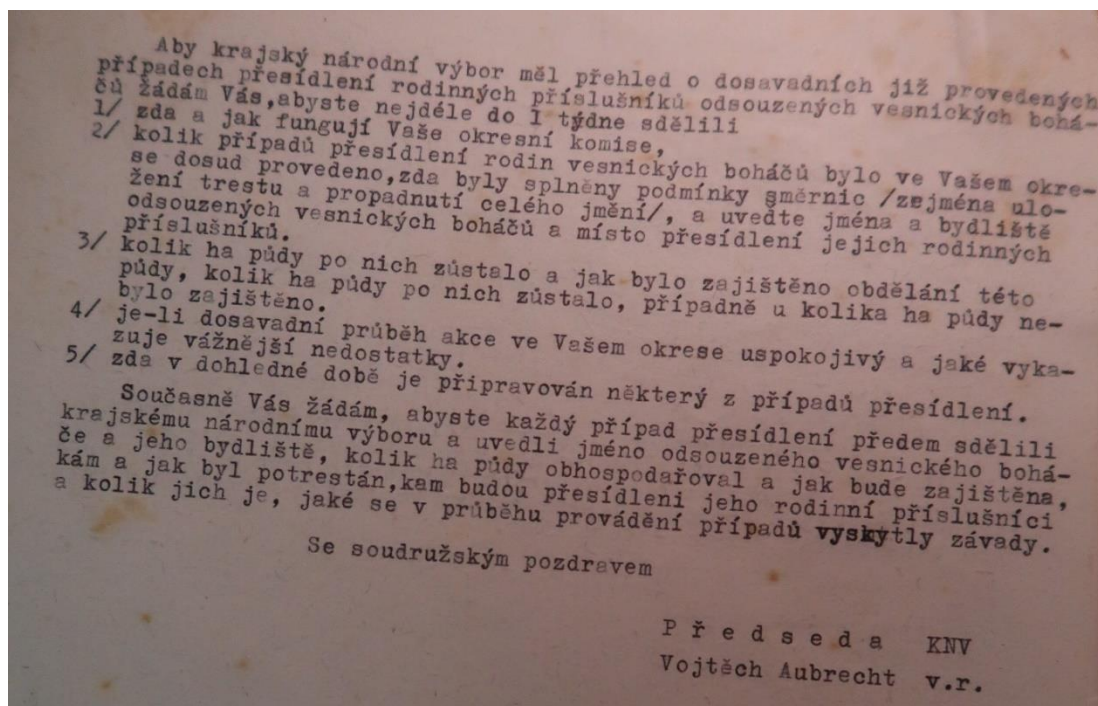

Text č. 3

...Má-li trestní stíhání splnit svůj účel, t. zn. Zabránit včas sabotážním záměrům vesnického boháče, působit výchovně na lajdácké neplniče a zlepšit jejich dodávkovou morálku, musí být provedeno urychleně a uložené tresty okamžitě realizovány. ... Trestní stíhání dosud bývalo zdoluhavé a k ukládání trestu docházelo opožděně. Ještě v letošním roce jsou někde předmětem stíhání nedodávky dokonce z roku 1949, značný počet trestních řízení je veden proti kulakům za nedodávky z roku 1950. Řízení provedené s takovým odstupem nemůže přispět ke zvýšení dodávkové morálky ostatních zemědělců a spravedlivý trest se tak mívá se svým účinkem. Všechny těchto nedostatků v práci státního aparátu využíval třídní nepřítel na vesnici. Vesnický boháč záměrně neplnil jednotlivé dodávkové úkoly, zašantročoval a ničil zemědělské výrobky, dodával obilí znehodnocené...

Text č. 4

Text č. 5

...Konfiskovaný majetek odsouzených vesnických boháčů budou přejímat státní statky v těch místech, kde mají svá hospodářství a kde mohou zemědělskou půdu z těchto svých hospodářství obhospodařovat. Jinak bude třeba požádat po předchozím politickém zdůvodnění místní JZD o převzetí půdy. Nebude-li možno půdu přidělit ani státním statkům, ani JZD, bude nutno přikázat konfiskovanou zemědělskou půdu do povinného nájmu nebo pronajmout ji dobrovolnou dohodou event. v nejhorším případě zbývá přímé obhospodařování půdy místním národním výborem. Po předchozím souhlase ONV. Při tom je třeba přirozeně současně řešit otázku pracovních sil...

Text č. 6

KV Stb
Krajské velitelství státní bezpečnosti provede ihned po obdržení oznámení o zajištění majetku zatčeného provinilého vesnického boháče zjištění všech osob, které v rozhodný den jako členové domácnosti nebo z jiných důvodů na usedlosti tohoto vesnického boháče žily.
Toto zjištění bude obsahovati:
1/ Orientační údaje a druhu a přibližném rozsahu hospodářství, na němž obviněný vesnický boháč v době svého zajištění hospodařil, na př. 20 ha statek s moderními hospodářskými budovami, 17 ha hospodářství v zanedbaném stavu, dvoupatrový dům se řeznictvím a hostincem, zelinářství s výstavnou budovou a kovárnu a t.p.
2/ Údaje o takovém majetku, o němž se pouze proslýchá, že je vlastnictvím obviněného. Tyto údaje budou sloužit k případnému zjištění eventuelně zatajeného majetku a KV Stb upozorní na takový majetek ONV nebo finanční prokuratura, která provádí zajištění.
3/ Podrobné údaje o počtu, stáří, zaměstnání, tělesné zdatnosti a příbuzenském poměru k provinilci všech osob, které žily v usedlosti jako členové domácnosti v době, kdy prokurátor nebo bezpečnostní orgány podnikly první opatření směřující k stíhání dotčeného vesnického boháče. Zpravidla se bude jednat o manželku, děti, sourozence, rodiče, osvojence, chovance a pod., kteří s ním žili v den zatčení.

Text č. 7

...Ačkoliv je zřejmé, že rodina odsouzeného vesnického boháče nemůže zůstat na zkonfiskovaném majetku, poněvadž by už pouhou svou přítomností působila na své okolí rozkladně, přece přesídlení nebylo často chápáno jako počin směřující k ozdravení poměrů na vesnici a k zapojení rodinných příslušníků odsouzeného vesnického boháče do výstavby v prostředí i pro ně příznivějším, nýbrž bylo mnohde i mezi drobnými a středními rolníky posuzováno jako opatření kruté a nespravedlivé...

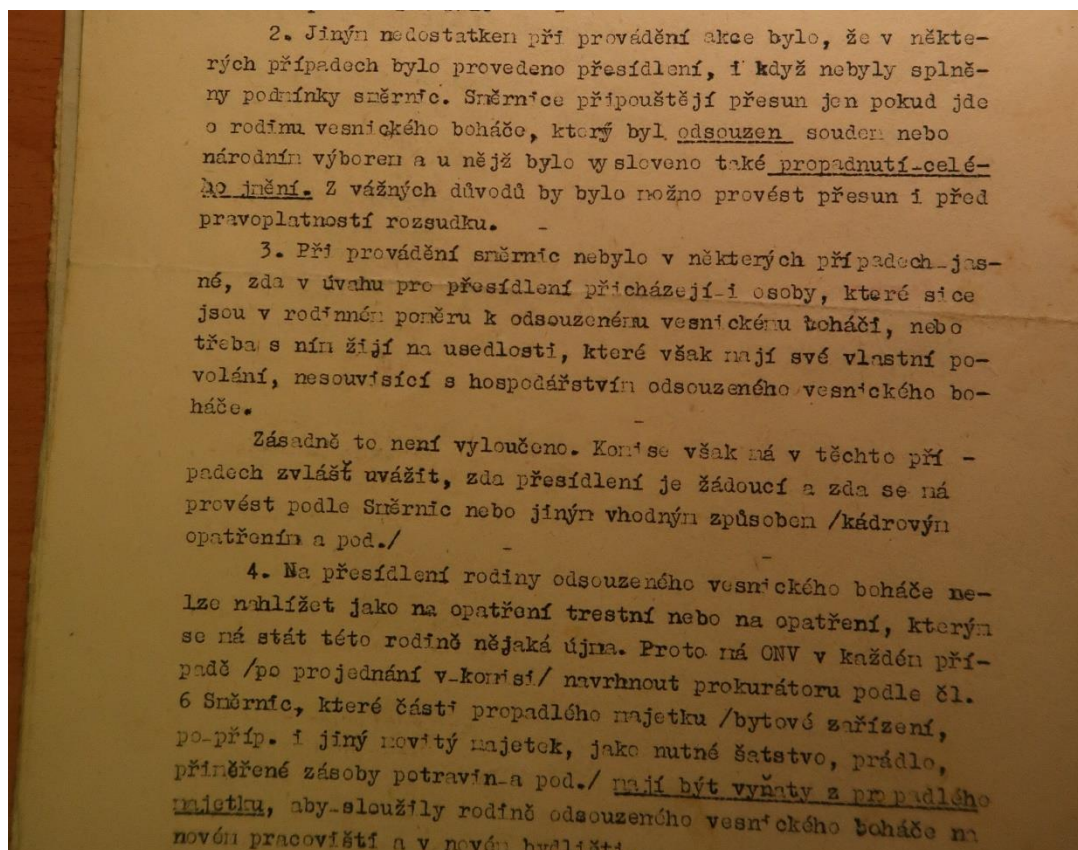
Text č. 8

ONV
Okresní národní výbor v dohodě s příslušným velitelstvím SNB učiní všechna opatření potřebná k tomu, aby majetek byl okresním prokurátorem zajištěn, byl vypátrán a zabezpečen. Je-li majetek v obvodu jiného ONV, postará se ONV, v jehož obvodu takový majetek leží, o jeho zabezpečení na dožádání ONV příslušného podle bydliště obviněného nebo na dožádání příslušné finanční prokuratury /oběžník ministerstva financí - sbírka oběžníků pro KNV, ročník III, 10/51/.
Finanční prokuratura.
Opatření, která jsou takového rázu, že je musí provádět finanční prokuratura, provede pokud jde o zabezpečení majetku provinilého vesnického boháče, příslušná finanční prokuratura.

Text č. 9

...byly národním výborům, bezpečnostním orgánům a prokurátorům a soudům dány pokyny ke stíhání a trestání neplničů. Zejména vesnických boháčů, sabotérů, spekulantů a lajdáků. Tyto směrnice se mají také stát jedním z prostředků státních orgánů k zajištění výživy našich pracujících zemědělskými výrobky z letošních mírových žní..."

Text č. 10

Text č. 11

...Dosavadní zkušenosti ze zásahů okresních plnomocníků ministerstva výkupu i bezpečnostních orgánů v našem kraji nám naznačují, že právě špatně provedený rozpis dodávek a nedodržení, případně zatajení osevních ploch, jsou příčinou toho, že vesničtí boháči a spekulanti své dodávkové povinnosti většinou již splnili, kdežto malí a střední rolníci nejsou mnohde s to dostát své povinnosti státu. Tuto okolnost nám potvrzují i dosud podaná trestní oznámení. Závadu v tomto stavu musíme spatřovat i v neodpovědné práci některých funkcionářů národních výborů... a bude třeba zkoumat, zda v některých případech tu nešlo i o záměrnou činnost...

Text č. 12

...Směrnice dvou ministrů stanoví nejen urychlené provedení trestního řízení, ale i okamžité realizování uložených trestů, aby trestní stíhání splnilo svůj účel. Peněžité tresty i tresty odnětí svobody musí být proto urychleně vymáhány a vykonávány. Nedostatky na tomto úseku činnosti je třeba odstranit zejména u národních výborů, kde celá řada trestů dříve uložených zemědělcům zůstala jen na papíře, tresty nebyly vykonány a lze říci, že tato okolnost byla na některých okresech i jednou z příčin zhoršení dodávkové morálky zemědělců...

Text č. 13

ONV
Vzhledem k naplánovaným odsunům rodinných příslušníků vesnického bo-
boháče, vypracuje okresní národní výbor za spolupráce finanční prokuratury
návrh pro vyjmutí bytového zařízení a předloží jej prokurátorovi.

KV Stb
Definitivní, platný program chystaných opatření s odsunem a pracovním za-
členěním práce schopných rodinných příslušníků provinilého vesnického
boháče, bude krajským velitelem Stb zaslán ministerstvu národní bezpečnos-
ti. Rozhodnutí o místě určeném k přesídlení zemědělského rodinného celku
vesnického boháče bude po zajištění všech náležitostí na místě budoucího
pobytu včasné, spolu s přesnou adresou, oznámenou předsedovi ONV krajským
velitelstvím státní bezpečnosti.

Prokurátor
Prokurátor sdělí ihned jakmile u soudu zjistí, že hlavní přeličení proti
provinilemu vesnickému boháči jest nařízeno, datum připravovaného hlav-
ního líčení, jednak ONV, jednak nadřízenému krajskému prokurátorovi, který
toto datum sdělí KV Stb.

ONV, KV Stb
ONV a KV Stb jakmile dostanou od prokurátora zprávu o datu hlavního líče-
ní, zkontrolují všechna opatření opatření a zajistí, aby všechny přípravy
byly do dne konání hlavního líčení skončeny.

ONV
Dokončí a zajistí vše potřebné k neodkladné a hladké realizaci vypovězení
a odsun rodinných příslušníků vesnického boháče z dotčeného kraje v době
co nejkratší po vynesení odsuzujícího rozsudku na provinilým vesnickým
boháčem. Postará se také o finanční úhradu stěhovacích nákladů /směrnice
čl.7/. V nutných případech si zajistí včas politickou podporu povolaných
politických činitelů.

Prokurátor
Po vynesení rozsudku sdělí prokurátor výsledek trestního řízení v první
stolici neprodleně ONV a nadřízenému prokurátoru, který výsledek sdělí
KV Stb.

ONV
Po obdržení výsledků hlavního líčení provede okresní národní výbor všech-
na opatření t.j. vystěhuje rodinné příslušníky do jejich nového bydliště,
provede veškeré majetkové dispoice s propadlým jméním a ohlásí provedení
KV Stb.

Text č. 14

5/ Tvrdě zasáhneu okresní soudy i národní výbory proti vesnickým boháčům, sabotérům a spekulantům
kde bude na místě uloženi přísných trestů odnětí svobody a vedlejších trestů propadnutí majetku,
aby tak bylo zabráněno další škůdcevské a sabotérské činnosti třídních nepřátel na vesnici/přípe-
kenfiskace zásob edilí/. Malí a střední rolníci budou soudně stíháni jen v takovém případě,
jde-li o zřejmé škůdce a sabotéry.

6/ Účinným prostředkem k odhalování záměrné a nepřátelské činnosti vesnických boháčů a k výchově
drobných a středních rolníků jsou veřejná přeličení. Zde naše soudy a okresní národní výbory
ukáží všem škůdcům naší zemědělské výroby tvrdost našich zákonů proti třídním nepřátelům. Bu-
de-li některé trestní případy určeny k veřejnému pojednání za účasti veřejnosti, zejména
družstevníků, malých a středních rolníků, je jim třeba věnovat se strany prokurátorů i národních
výberů větší péči, aby se tyto procesy staly mobilizační a výchovnou silou pro naše zemědělce.
Případy je třeba vybrat a připravit v dohodě se stranickým orgánem a po zvážení celkové a
politické situace v obci.

A.

Bohuslav Hamouz, Nová Železná čp. 67, výměra 18.08 ha.

Pozemky měl na oko propachtovány od svého tchána Hausnera, který je skutečným jejich vlastníkem. Tyto jsou velmi neúspěšně obdělávány. Dodávky Hamouz neplní jak v rostlinné tak v živočišné výrobě. Stává se proti socialistickému zřízení a jeho hospodářství je tak zničené, že dobytek hynie hladem. Dříve zaměstnával pracovní síly a rafinovaně vykořisťoval drobné zemědělce.

B.

Miroslav Houda, Siřem čp. 14, výměra 19.72 ha.

Na svém hospodářství hospodařil již za první republiky a již tenkrát vykořisťoval deputátníky kteří u něho pracovali. Pod jeho vlivem je většina zemědělců v obci. Jeho poměr k lidovědemokratickému zřízení je velmi špatný. Po obci šlo, že přijde převrat a pod. Pokusil se podplatit i M. S. Bázlera. Záležitost Houdy má SNB. Do roku 1948 byl členem strany nár. soc.

C.

Josef Krátký, Malá Černoc čp. 145, výměra 18.94 ha.

Na svém hospodářství hospodařil již za první republiky kdy byl organizován ve straně agrární a do r. 1945 ve straně nár. soc. Do nedávna vykořisťoval stále pracovní síly a ještě nyní si na různé práce najímá. Chytračí a snaží se působit na druhé zemědělce. V obci je dost oblíben.

D.

Václav Vohralík, Nová Ves čp. 14., výměra 21.5 ha.

Nyní člen JZD Nová Ves. Před vstupem do JZD měl 11.- ha a jeho manželka Lišková měla 10.5 ha. Jmenovaný chytračí tím, že jeho manželka si nechala po provdání své jméno a hospodářství měli oddělené. Nyní po vstupu do JZD mají každý svou záhumnku, svou krávu a pod. Za soukromého hospodářství zaměstnával stále pracovní síly. Své členství v JZD považuje za nutné zlo. Jeho pracovní morálka je dobrá.

E.

Máška Josef, Chotěbudice čp. 3, výměra 27.20 ha.

Přídělce z I. pozemkové reformy. Před válkou byl v Chotěbudicích, jeho manželka je němka. Své dodávkové povinnosti neplní a by již dvakrát potrestán ONV za nesplnění. Na svém hospodářství vykořisťoval stále námezdní síly a i menší rolníky, kteří mu příležitostně vypomáhaly. Máška je odpůrcem JZD a není u spoluobčanů oblíben. Před válkou byl členem strany agrární a zaměstnával stále pracovní síly.

F.

Josef V á c h a , Podštěly čp. 2, výměra 24.94 ha.

Vácha je typický vesnický boháč. Dříve vlastnil pohřební ústav a byl vedoucím kapeličky. Dále byl placeným funkcionářem ČSČK. Vácha zaměstnával a zaměstnává cizí pracovní síly. Nyní zaměstnává chlapce ve věku 18-20 let který je z příbuzenstva. Je odpůrcem socialismu a ačkoliv měl možnost se zapojit do JZD /Chýše/ neučinil to. Dodávky neplní.

G.

U r b a n Jaroslav, Chotěbudice čp. 14, výměra 17.53 ha.

Je to starousedlík, přidělec z I. pozemkové reformy. Je hlavně u starousedlíků dosti oblíben. Byl trestán pro urážku presidenta republiky a v roce 1950 byl zatčen pro pobuřování proti republice. Často se opíjí a štví proti dnešnímu zřízení a JZD. Za první republiky zaměstnával kočího a služku, po válce Němce a Maďary.

H.

Škarda Václav, Němčany čp. 18, výměra 27.- ha.

Do roku 1948 měl usedlost o výměře 46 ha. Na této usedlosti zaměstnával stále pracovní síly. Jako člen MNV si rozepisoval dodávky tak, aby mu vyhovovaly. Třeba, že hospodáři společně se svou družkou, vede papírově každé hospodářství zvlášť, aby měl výhodnější dodávky. Za sabotování JHP byl dán do vazby. Nedodržel oseední plochy, měl na černo půdu a pod. Jeho poměr k socialismu je záporný a proti společnému hospodaření štví tak, že se MNV rozhodl zakázat mu schůze.

I.

Eisenhammer Václav, Bílence c čp. 2, výměra 14.82 ha.

Před příchodem do Bílence vlastnil malý obchod se smíšeným zbožím a obchod uhlím. ONV v Podbořanech byl dvakrát trestán pro neplnění dodávek a pro nízkou tučnost mléka. U části zemědělců je dosti oblíben a má na ně i vliv. Eisenhammer nikdy pracovní síly nezaměstnával. Sam je dřívě a toto vyžaduje i od členů své rodiny. Veřejně se staví kladně k založení JZD v obci.

J.

K o r d í k Rudolf, Valeč čp. 29, výměra 10.- ha.

Vlastní 3.- ha ovocných sadů. Je nepřátelsky zaměřen k lidově-demokratickému zřízení. Neplní a dobytek má ve velmi žalostném stavu. Od roku 1946 provozoval na černo živnost povoznickou ve které zaměstnával pracovní síly. V obci má vliv u určitých lidí s kterými se schází a besedují dlouho do noci.

Šrajbr Gustav, Valeč čp. 68, výměra 9.- ha.

Od oděšlého zemědělce si zabral další hospodářství ve výměře 5 ha. Pomocí kterou poskytuje malým zemědělcům využívá ve svůj prospěch. Jest to reemigrant a není oblíben ani u svých krajanů pro své vyzívavé a arogantní chování.

K.

S t i b ů r e k František a Vladimír, Krásný Dvůr čp. 136, výměra 27 ha.

Otec se synem hospodařící společně. Usedlost získal otec z I. pozemkové reformy a syn si v roce 1945 zabral dalších 8.- ha. Od roku 1927 vykořisťovali obyvatele obce a pomocí toho si vybudovali usedlost v ceně 1 milionu Kčs, na které zaměstnával stálé pracovní síly. Po revoluci v roce 1945 František Stibůrek jako první předseda MSK zabíral se synem opět usedlosti a rodinné domky, prý pro deputátníky. Osazoval obec lidmi které byli jeho ražení. Tak obec byla osazena dle jeho přání a p přání vozky. U místních občanů je znám jako osoba chamtivá po penězích. Za první republiky byl členem agrární odnože domovníny a po revoluci byl členem strany nár. soč. až do února 1948.

L.

K n o r Jiří, Vroutek čp. , výměra 15 ha.

Pochází ze statkářské rodiny a do roku 1949 obhospodařoval 41 ha půdy, která byla skonfigurována až na 15 ha. Na své usedlosti až do roku 1949 vykořisťoval deputátnické rodiny.

S e t z e r Josef Vroutek, čp. výměra 15.02 ha.

Bývalý hostinský a řezník ve Vroutku a při tom vlastnil ještě půdu. Byl příslušníkem NSDAP. Na svém hospodářství vykořisťoval deputátníky. Je zaměřen proti všemu českému. Svě hospodářství obdělává velmi nedbale a to jen 7 ha. 8 ha které mu byly přiděleny po HTUP MNV ve Vroutku vědomně přehlídí.

U l l m a n n Josef, Vroutek čp. výměra 15.27 ha.

Vlastní dva páry koní s kterými povozníci a hospodářství si nehledí. Dodávky neplní. V roce 1945 mu byl majetek skonfigurován a v roce 1946 opět vrácen. Je nepřátelsky zaměřen k lidově demokratickému zřízení. Na svém hospodářství přechodně vykořisťoval n'vozdní síly.

Vážení soudruzi,

...možná že mám špatný názor, ale rozhodně bych odhalil vesnického boháče, kdybych k tomu měl předpoklady. Nikdo mě z malých zemědělců nevyšel vstříc, aby řekl koho označit za boháče i malí říkají že když sem přišly že nic neměly. Sám si v této věci neporadím a nestačím na to a udělat nějakou nepředloženost toho se bojím. Nemohl bych to pak zodpovědětí..... Vím však, že kdyby mohl získati zpět co měly že by nebyl v družstvu ani o hodinu déle. Chovají se jako většina těch kteří s námi nesouhlasí.....Toto co jsem uvedl jest ovšem jen můj názor a možná že jest špatný. To už je na vás soudruzi jak o tom rozhodnete. Politicky však nevěřím nikomu ani v Sosni ani v Kosobodech..... Moje správa jest u konce a rozřešil jsem to jak jsem nejlépe uměl. Rada M. N. V. se nevyjádřila ani v Sosni ani v Kosobodech. I kdyby něco věděly neřekly by a pře de mnou vše tají.

Je-li soudruzi toto co jsem napsal špatné nemohu jinak a nestačím na to abych to uvedl jinak...

Se soudružským pozdravem. PRÁCI ČEST. Podepsán tajemník Bíla Karel, 7. prosince 1952.

Úkol: Co jsme se z dopisu dozvěděli o Karlu Bílovi?

(Papíry slepit, aby bylo možné vepsat jména všech 15 zmíněných „vesnických boháčů“.)

Pramen:

Spisy proti venkovským boháčům, ONV Podbořany, in Státní okresní archiv Louny, KT 228.

*Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Marcela Svejková.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz; ISSN 1802-4785.
Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV).*